

Recensie: Sanne Houtepen.

Halfdan W. Freihow (vert. Luuk Elich): ‘Lieve Gabriël .’ Brief aan mijn autistische zoon. Uitgeverij De Geus, Breda 2005. ISBN 9044506277 Vert. van: Kjære Gabriel. Oslo: Cappelen2004 (Autisme/PO/1)

Soort boek/ziekte/stijl: ‘Lieve Gabriël’ is een debuutboek, een persoonlijke getuigenis geschreven in briefvorm. De brief komt van een vader (Halfdan W. Freihow) en is voor zijn zevenjarige zoon Gabriël opdat deze zoon de brief ooit kan lezen. Het slothoofdstuk bevat een beknopte uiteenzetting waarin enige verkeerde opvattingen over deze vorm van autisme en ADHD aan de orde komen.

Over de schrijver: Halfdan Wexels Freihow (1959) is een Noorse criticus, schrijver, vertaler en ook uitgever. Hij is getrouwd en heeft vier kinderen waarvan één zoon, Gabriel, atypisch autisme en ADHD heeft. Dit boek, *Lieve Gabriël*, was zijn eerste boek en werd genomineerd voor de Brage Prize in 2004. Het werd vertaald in een tiental talen.

Korte omschrijving: Gabriël is een autistische Noorse jongen en het jongste kind in een gezin met vier kinderen. In het boek, dat zijn vader voor hem schrijft, komen zowel de verwonderlijke en ontroerende momenten als de moeizame ervaringen naar voren. Gabriëls vader probeert zoveel mogelijk mee te gaan met de gedachtewereld van zijn zoon en hemde zekerheid en regelmaat te geven die hij nodig heeft. Tegelijkertijd weigert het gezin hun typische chaotische trekken in huis op te geven. Vader is ervan overtuigd dat dit ook goed is voor Gabriël; het leert hem tot op zekere hoogte flexibel te denken – na te denken waar de kaasschaaf zou kunnen liggen in plaats van deze altijd van een vaste plek vandaan te halen. Naast deze kant zien we de frustratie van een vader die heel hard zijn best doet zijn zoon te begrijpen, maar regelmatig moet toezien dat zijn zoon zich in zijn eigen wereld terugtrekt. Daarbij is Gabriël heel eerlijk en op een bepaalde manier naïef. Hij neemt alles letterlijk, waardoor vader erg op zijn woorden moet passen. Zijn vader heeft ook het idee dat Gabriël situaties interpreteert en daar een bepaald gedrag aan koppelt: boos, verdrietig, blij. En dat hij niet aanvoelt dat hij ook gematigd boos of verdrietig of blij kan zijn en ook niet in kan schatten wie er wel of niet gediend is van zijn reactie. Zijn ouders raken soms vermoeid door de intensieve aandacht en zorg die Gabriël nodig heeft en de onvoorspelbaarheid en intensiteit van bijvoorbeeld een driftbui. Het oudere zusje dat soms aandacht tekort komt. Maar ook de frustratie van Gabriël als hij last heeft van zijn ‘probleem’, maar niet begrijpt waar het nu vandaan komt.

Wat viel op: Het boek is erg goed leesbaar. De vader heeft een beschouwende, filosofische en bij vlagen poëtische manier van schrijven. Hij noemt vaker de vergelijking tussen Gabriël en de woeste natuur van de Noorse kust. Verder is het geschreven in de vorm van een monoloog van een vader aan zijn zoon; onder andere met het idee dat zijn zoon inzicht kan krijgen in de manier van denken van zijn vader. Gabriël wordt neergezet als een uniek individu en zijn vader benadrukt heel duidelijk te kiezen voor een manier van omgaan met autisme die bij hun gezin past en waarvan hij hoopt dat hij bij Gabriël past. Hij schrijft heel open over worstelingen die hij als vader beleeft en de moeilijkheden die hij tegenkomt wanneer hij zich probeert te verplaatsen in een gedachtewereld die fundamenteel anders is dan de zijne. Daarbij laat hij zien dat hij gaandeweg leert en worstelt, zoekende is en soms fouten maakt.

Citaten: Pag.20:“Kan grootmoeder zien dat ik zin heb om te huilen als ik aan haar denk? Zal ik haar tegenkomen als ik een oude man ben geworden en doodga en in de hemel kom? Ook al weet ik nog niet hoe lang dat duurt?’ Typisch een vraag voor jou: hoewel het pas in het hiernamaals kan gebeuren, over lange tijd, was je afhankelijk van een relatie die je op je eigen voorwaarden kon leggen, binnen je eigen verbanden.”

Pag. 84: “Het was meer dan anderhalf jaar geleden dat een van de schoonmaaksters bij jou op school haar man was verloren, jij liep op een dag naar haar toe en zei: ‘Karin?’ ‘Ja, Gabriël?’ ‘Nu is het al zo lang geleden dat je man dood is gegaan dat ik vind dat we maar eens een nieuwe voor je moeten gaan zoeken.’”

Pag. 104-105: “Je verheugt je erop. Je verheugt je met een grote en ongegeneerde intensiteit, en het is altijd een genoegen om daar getuige van te zijn. Maar je ziet het niet. Je hebt er geen idee van, geen argwaan, dat dit feest van jou, dat we je weliswaar hebben beloofd en dat we ook zullen geven, dat we daar nu niet bepaald naar uitkijken. Want soms zijn we zo ontzettend moe, Gabriël. Soms weten we niet of we het wel volhouden.”

Recensies: Drs. N.P. Aders (NBD|Biblion recensie): (...) Op een gevoelige manier brengt hij zijn verdriet en spijt onder woorden, maar vooral ook de liefde en de vreugde van het speciale contact dat wel mogelijk is, wanneer hij zich in de denkwereld van Gabriel kan verplaatsen. (..) Een subtiel en literair boek dat door de genuanceerde en vooral liefdevolle benadering niet alleen voor ouders van kinderen met autisme herkenbaar zal zijn, maar ook bij een breder publiek het begrip voor deze problematiek zal vergroten. (..)

Marjolein Schipper:

(http://www.autismeboek.nl/qfrm.html?mnu=tmain100:shome&s=0&l=nl&t=1269342642&qtable=product&frmname=sys_shop_product_comment&key=product.oid|17318510) (...) Het is een open en emotionele brief, aan zijn zoon die hij liefheeft. (...)

In het boek worden veel vragen gesteld; vragen van de vader aan Gabriël, maar ook die van Gabriël aan zijn vader. (...) Moeilijke vragen die vaak ook onbeantwoord blijven. Toch wordt juist door al die niet beantwoorde vragen een heel goede beschrijving gegeven van Gabriël, en van zijn autisme.

Het is een boek dat ook bij de lezer vragen naar zingeving oproept, je aan het denken zet en je meeneemt naar de wereld van Gabriël, een jongen die anders is. Een lezenswaardig boek.